HET RIJKSMUSEUM OP DE VELUWE: DE COLLECTIE AZIATISCHE KUNST IN CODA

De verbouwing van het Rijksmuseum betekende een grote verandering voor de afdeling Aziatische Kunst. Er moest afscheid genomen worden van de geliefde plek in de Zuidvleugel, die in 1996 met zoveel zorg tot stand was gekomen. Dat viel niet mee, want het ontwerp van Wim Quist met de inrichting van Manfred Kausen was een fraaie en rustige omgeving, waarin de voorwerpen goed tot hun recht kwamen. Verder was er een helder educatief concept. Teksten op verschillend niveau, van de groepsteksten aan de muur tot het object-etiket in de vitrine, zorgden voor een uitgebalanceerde presentatie, die door haar eenheid op de bezoeker een prettige indruk maakte. Echter, het transformeren van het gehele Rijksmuseumgebouw tot een compleet nieuw museum is natuurlijk een operatie van grote omvang en complexiteit. Tijdelijk behoud van delen was onmogelijk en dus: alles op de schop, want tijdens de verbouwing moest de Zuidvleugel, inmiddels getransformeerd tot Philipsvleugel, tot onderdak dienen voor de 17^e-eeuwse Nederlandse hoogtepunten. De Nachtwacht dient te allen tijde aan het publiek getoond en het aantrekkelijke resultaat, de opstelling 'De Meesterwerken', kunt u nog tot de heropening van het Nieuwe Rijksmuseum bewonderen.

In deze tijden van verandering was de vreugde dan ook groot dat er in Nederland een plek werd gevonden waar de afdeling onderdak kon vinden. En dat nog wel voor een aantal jaren en met zoveel ruimte dat een groot deel van de voorwerpen uit de Zuidvleugel-opstelling kon worden opgesteld. Dat geluk viel bijna geen enkele andere sectie van de Rijksmuseumcollectie ten deel en bovendien was het een hele eer om in een compleet nieuw museumgebouw te kunnen gaan inrichten. Reden genoeg om dit gebouw, de ontwerper en de instelling waarbij de afdeling te gast is kort aan u voor te stellen.

Cultuur Onder Dak Apeldoorn

De instelling Cultuur Onder Dak Apeldoorn is voor Nederland uniek. Nergens anders is een viertal organisaties zoals hier samengevoegd tot een vergaand geïntegreerd geheel. Het Apeldoorns Museum, bestaande uit Historisch Museum Apeldoorn en het Van Reekummuseum, is samen met de Bibliotheek Apeldoorn en het Stadsarchief een eenheid geworden. Deze som groter dan de delen heeft de naam Cultuur Onder Dak Apeldoorn (CODA) gekregen.

Op 12 maart jongstleden opende Hare Majesteit Koningin Beatrix een nieuw gebouw voor de jonge instelling. De architect Herman Hertzberger (1932) ontwikkelde een transparant cultuurhuis in het centrum van de stad. Met het centrum van cultuureducatie, een popcentrum, een bioscoop en de

Afbeelding 1
Gezicht op de hoofdingang
van het museumgebouw.

Afbeelding 2
De museumwinkel
Foto's: CODA/Christa Balk

kunstuitleen vormt CODA het cultuurkwartier en zo heeft Apeldoorn een bruisend cultureel hart gekregen. Carin Reinders is sinds de zomer van 2002 directeur van CODA, zij werkte een museumplan uit om verder richting te geven aan het beleid. Besloten werd dat het Apeldoorns Museum zich nu op de volgende verzamelgebieden richt: de geschiedenis van Apeldoorn en regio, en moderne en eigentijdse kunst, met als speerpunten sieraden, kunstenaarsboeken en werken op papier.

In het geschiedenisgedeelte van het museum is een semi-permanente historische opstelling te zien: 'Woudreuzen en fluisterheggen. Dwalen door heden en verleden'. Het vertelt de geschiedenis van Apeldoorn, vooral vanuit verhalen van gewone mensen. Met behulp van een PDA (een persoonlijke digitale assistent, een zakcomputer) kan de bezoeker achtergrondinformatie opvragen en tijdens zijn bezoek aan de tentoonstelling ook meteen geïnformeerd worden over de bronnen die daarover beschikbaar zijn in bibliotheek en archief.

Het gebouw

Eén blik op het door Herman Hertzberger ontworpen museumgebouw (afb. 1) volstaat om zijn ontwikkeling waar te nemen sinds de bouw van het gebouw voor Centraal Beheer in 1972 en het Utrechtse concertgebouw Vredenburg in 1978. Het is een erg transparant gebouw geworden met veel glas, dat vooral in het entreegedeelte een heel open indruk maakt. In de visie van Hertzberger benadrukt de glazen huid de toegankelijkheid en geeft tegelijkertijd een doorkijk richting de binnenplaats. Het CODA-gebouw vormt namelijk samen met het gebouw van archief en bibliotheek een eenheid die een centraal vierkant omsluit. Die binnenplaats bevindt zich gedeeltelijk op het dak van de grote tentoonstellingsruimte en loopt schuin af, de lijn van het dak van de binnenruimte volgend.

Bij het betreden van het museum is er een helder vormgegeven winkel (afb. 2), die ook zonder een toegangskaartje te bezoeken is. Eenmaal in het tentoonstellingsgedeelte valt meteen de monumentale trappartij op, waarover de bezoeker de grote expositiezaal binnen wordt geleid. Half onder het dak van de binnenplaats gelegen, is het een gedeeltelijk ondergrondse – maar door zijn grootte wel ruime – hal geworden. De zaal wordt overkapt door grote ribben in breedterichting, die eventueel benut kunnen worden om scheidingswanden aan te bevestigen, zodat er gecompartmenteerd kan worden.

Aziatische Kunst

De opstelling van Aziatische Kunst beslaat het leeuwendeel van de grote zaal, direct na de grote trap. Aan de rechterkant treedt men de opstelling van hoogtepunten binnen, waar hernieuwd met veel 'oude vrienden' van de afdeling kennis kan worden gemaakt. Anders dan in de Zuidvleugelopstelling is sculptuur niet apart gehouden van de kunstnijverheidsvoorwerpen, maar het overkoepelend indelingsprincipe is zoals altijd de indeling op cultuurgebied. Een aantrekkelijk gedeelte zal het wisselgebied zijn, meteen links na de trap. Daar zullen tijdelijke presentaties het licht zien, zoals porselein en een keuze uit de recente aanwinsten van schilderij- en beeldkunst. Vanaf december zal

de opstelling worden aangevuld met 'Oost-west kunst': Aziatische kunst- (nijverheid) gemaakt voor de export naar Europa en voorwerpen bestemd voor gebruik door Europeanen in Azië.

Tot slot zal er zeker aansluiting worden gezocht met het 'kenniscentrum'. Dit deel van CODA verenigt functies van bibliotheek, museum en archief in zich en is een plaats waar de bezoeker meer te weten kan komen over wat er in het museum te zien is. Scholen zullen hier en in het museum zeker op bezoek komen. Met het verblijf in Apeldoorn wordt dan ook hopelijk het hart van veel jonge bezoekers geraakt; voor de leden van de Vereniging is het een mooie gelegenheid om de collectie eens in een heel andere omgeving te zien, dit 'Rijksmuseum op de Veluwe'.